

مسواک و استعمال آن در رمضان

امین الدین

«سعدی سعید افغانی»

Ketabton.com

مسواك واستعمال آن در رمضان

تتبع ونگارش :

امین الدین « سعیدی - سعید افغانی »
مدیر مطالعات ستراتژیک افغان و
مسؤل مرکز کلتوری دحق لاره-جرمنی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مَسْوَاكُ وَاسْتِعْمَالُهَا دَرِ رَمَضَانَ

در میان نعمت‌های الهی، دهان و دندان از اهمیت خاصی برخوردار است و به طور مستقیم و غیرمستقیم با تمام اعضای بدن ارتباط دارد، صحت و سلامتی دندانها تأثیر مستقیمی به صحت و سلامتی سایر اعضای بدن داشته و توجه به دندانها بمثابه اهتمام و توجه به صحت و سلامتی کل جسم بحساب می‌آید.

انسان از بدو خلقت به حفظ و صیانت دندان توجه داشته و انسان‌های اولیه، همیشه داکتر دندان خود بودند. هدایات دینی نیز با توجه به این نعمت بزرگ، پیروان خود را به حفظ و مراقبت از آن تشویق کرده‌اند. پیامبر اسلام صلی‌الله‌علیه و سلم درباره حفظ سلامت این نعمت بزرگ هدایات بیشماری را برای پیروان خویش صادر فرموده است.

تشویق به مسواک زدن در اسلام

پیامبر صلی‌الله‌علیه و سلم فرموده است: «السِّوَاكُ مَطَهْرَةٌ لِّلْفَمِ مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ». یعنی: «مسواک وسیله پاک‌سازی دهان و بدست آوردن رضای پروردگار است». «صحیح الجامع الصغیر» (36955).

همچنان می‌فرماید: «لَوْلَا أَنِ اشْتَقُّ عَلَى أُمَّتِي لِأَمْرَتُهُمْ بِالسِّوَاكِ مَعَ كُلِّ صَلَاةٍ» (اگر ترس از سختگیری بر امت نبود، به آنها دستور می‌دادم که با هر نمازی مسواک زنند). در حدیثی دیگری آمده است: «فِي وَصِيَّتِهِ لِعَلِّيَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ - : عَلَيْكَ بِالسِّوَاكِ عِنْدَ كُلِّ وُضُوءٍ». (پیامبر صلی‌الله‌علیه و سلم در سفارش به علی علیه السلام، می‌فرماید: بر تو باد به مسواک زدن با هر وضویی.)

عنه صلی‌الله‌علیه و سلم - أَيْضاً : يَا عَلِيُّ ، عَلَيْكَ بِالسِّوَاكِ ، وَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ لَا تُقَلَّ مِنْهُ فَافْعَلْ ، فَإِنَّ كُلَّ صَلَاةٍ تُصَلِّيْهَا بِالسِّوَاكِ تَفْضُلٌ عَلَى الَّتِي تُصَلِّيْهَا بَعْدَ سِوَاكِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا . پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه و سلم همچنین می‌فرماید: ای علی! بر تو باد به مسواک زدن؛ اگر توانستی که از این کار کم نکنی چنین کن؛ زیرا هر نمازی که با مسواک زدن بخوانی از چهل روز نمازی که بی‌مسواک زدن بگذاری برتر است.

ومی‌فرماید: «الْوُضُوءُ شَطْرُ الْإِيمَانِ ، وَالسِّوَاكُ شَطْرُ الْوُضُوءِ .» (پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه و سلم: وضو، بخشی از ایمان است و مسواک زدن بخشی از وضو.)
عنه صلی‌الله‌علیه و سلم: «طَيَّبُوا أَفْوَاهَكُمْ بِالسِّوَاكِ ؛ فَإِنَّهَا طُرُقُ الْقُرْآنِ .»
پیامبر صلی‌الله‌علیه و سلم: دهانهای خود را با مسواک زدن خوشبو کنید؛ زیرا دهانهای شما گذرگاههای قرآن است.

عنه صلی‌الله‌علیه و سلم: «مَا زَالَ جَبْرَائِيلُ يُوصِينِي بِالسِّوَاكِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّ تَهُ سَيَجْعَلُهُ فَرِيضَةً .» (پیامبر صلی‌الله‌علیه و سلم: جبرئیل همواره مرا به مسواک زدن توصیه می‌کرد، چندان که گمان کردم بزودی این کار را واجب خواهد کرد.)

فواید مسواک:

تحقیقات را که اطباء در مورد مسواک و فواید آن بعمل آورده، می‌گویند که در مسواک

فواید بی نهایت عدیدی وجود دارد که از جمله :
« مسواک، نور چشم را زیاد می‌کند، بلغم دهن را از بین می‌برد و حافظه انسان را قوی می‌سازد . »

هكذا « شخصیکه مسواک می‌زند، از درد و کندن دندان در امان می‌باشد . »

استعمال مسواک

مسواک زدن و خلال کردن دندان ها ، از دین ابراهیم علیه‌السلام برای ما مسلمانان به میراث مانده است . ولی مسواک زدن در دین ابراهیم علیه‌السلام واجب بوده، ولی در شریعت اسلام ، استعمال مسواک برای روزه دار و غیر روزه دار در تمام اوقات مستحب است و بنا بر همین منطبق است که استعمال مسواک برای روزه دار، قبل از زوال و بعد از آن بر استناد حدیث عامر بن ربیع «رضی الله عنه» که در سنن آمده است جایز می باشد : « **رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ مَا لَا أَحْصِي يَتَسَوَّكُ وَهُوَ صَائِمٌ** » مسند احمد (445/3)، ابوداود (2364)، ترمذی (725) «چندین بار که نمی توانم آن ها را بشمارم مرتب می دیدم که پیامبر صلی الله علیه و سلم در حال روزه مسواک می زد.»
در این جا این صحابی مشخص نکرده است که آیا قبل از زوال ایشان را در حال مسواک دیده است یا بعد از آن، بلکه مطلقاً مسواک زدن ایشان را روایت کرده است. ولی به احتمال غالب ایشان را بعد از زوال دیده چون نماز ظهر و عصر بعد از زوال هستند، و از آن جا که رسول الله صلی الله علیه و سلم مسواک را برای نماز تأکید کرده احتمال می رود که برای نماز ظهر و عصر مسواک می زده است.
ولی انچه از علما و فقهای که استعمال مسواک را بعد از زوال مکروه دانسته اند نیز به این حدیث استدلال کرده اند: « **إِذَا صُمْتُمْ فَاسْتَاكُوا أَوَّلَ النَّهَارِ وَلَا تَسْتَاكُوا آخِرَهُ** » بیهقی در الکبری (8120، 8121) هر وقت روزه گرفتید در ابتدای روز مسواک بزنید و در آخر آن مسواک نزنید.

اگرچه برخی از علما علم حدیث بر ضعیف بودن حدیث حکم میکنند . ولی استدلال شان ضعیف می باشد. اینان همچنین از گفتار پیامبر صلی الله علیه و سلم استدلال می کنند که فرموده است: «**لَخُلُوفٌ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ**» (متفق علیه)، یعنی: (بوی دهان روزه دار نزد الله تعالی از بوی مشک خوشبوتر است.)
روش استدلال این ها بدین صورت است که چون مسواک بوی دهان را تغییر می دهد، از زدن مسواک خود داری نمود. این توجیه دقیق نمی باشد ، زیرا مسواک بوی مخصوصی را که در اثر روزه به وجود می آید از بین نمی برد، زیرا بوی دهان در اثر عدم رعایت بهداشت دهان و دندان نیست، بلکه نشأت گرفته از معده می باشد، و با خالی بودن معده از خوراک بد بویی از دهان خارج می شود و این بو از نظر مردم ناپسند است ولی از نظر خداوند بسیار دوست داشتنی و پسندیده است. پس مسواک بوی دهان روزه دار را از بین نمی برد بلکه صرفاً دندان ها را تمیز و پاک نموده و بد بویی دندانها را از بین می برد نه بویی را که از معده بیرون می آید.

اگر در وقت مسواک زدن و غیر مسواک کردن دهن خون شود ، و این خون با لعاب دهن از حلق پایین رود ، اما مقدار آن از لعاب دهن کمتر بوده و طعم آن در حلق احساس نشود روزه را نمی شکند.

یادداشت ضروری :

برخی از روزه داران محترم به زعم خود فکر میکنند که مسوک زدن روزه آنان را باطل میکند بناً از استعمال مسوک دوری می جویند ، ولی خدمت این عده افراد باید گفت که : این نظریه شان اشتباه محض است زیرا : رسول اکرم صلی الله علیه و سلم با صراحت فرمود است : «اگر برای امتم دشوار نبود به آنها امر می کردم که به هنگام هر نماز مسواک بزنند». متفق علیه. امام بخاری رحمه الله میفرماید: پیامبر صلی الله علیه وسلم در حدیث متبرکه روزه دار را از غیر روزه دار جدا نه فرموده اند .

یادداشت توضیحی در مورد یک حدیث :

برخی از اشخاص برای اهمیت دادن بیشتر مسوک بر حدیثی چون : « صلاة بسواک خیر من سبعین صلاة بلا سواک » «نمازی که در ابتدای آن نمازگزار سواک زده باشد از هفتاد نماز بدون سواک بهتر است» استدلال می نمایند . در مورد باید گفت که : علماء علم حدیث با تمام قوت می نویسند که این حدیث از جمله احادیث ضعیفه بوده ، و صحیح نمی باشد . (برای تفصیل موضوع مراجعه شودمجموع فتاوی ابن باز) (288/26) . همچنان بیهقی در « السنن الکبری » (38/1) می نویسد : این «حدیث از جمله احادیثی ضعیف بوده ، و اسناد آن قوی نیست، و بصورت مرفوع و مرسل هم روایت شده است» . همچنین ابن قیم در «المنار المنیف» (صفحه 17) گفته : «اسناد این حدیث قوی نیست» . و امام نووی در «الخلاصة» (88/1) و شیخ البانی در «ضعیف الجامع» (3519) حدیث متذکره را در جمله احادیثی ضعیفه بشمار آورده است .

پایان

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**